קדושת לוי — קרח

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם וכו' (במדבר טז, א). הנה הרמב"ן הקדוש כתב מחמת שהמרגלים ידעו שזה הדור לא יכנסו לארץ ישראל מחמת זה נתקלקל קצת האהבה אשר היה לישראל אל משה וזה גרם שחלקו והרהרו אחר משה ולכך נסמכו הפרשיות עד כאן תוכן דבריו. הענין, כי הנה היה דור המדבר ודור שנכנסו לארץ ישראל. והנה דור המדבר, הלשון מדבר הוא דיבור שפעלו הכל בדיבור, כי יש צדיקים אשר הם פועלים הכל בדיבור ואין צריכין לשום עשיה. ודור שנכנסו לארץ ישראל, מרומז על העשיה שהיו צריכין לעשות איזה פעולה ולכך יהושע כאשר נלחם עם ל"א מלכים היה צריך לעשות איזה מעשה עם הכידון והאורב אבל משה שהיה בדור המדבר לא היה צריך לעשות שום פעולה, רק פעל הכל בדיבור. וזה שכבש יהושע את יריחו הכל בדיבור עלינו לשבח כמבואר בדברי רבותינו ז"ל (ירושלמי מו"ק ב, ד) הוא מחמת שיריחו כבש בשבת. ומבואר בכתבי האר"י ז"ל שהשכל שיש להרב בחול יש לתלמיד בשבת, והיה בו אז השכל שהיה למשה בחול ומשה פעל הכל בדיבור ובזה הבחינה כבש יהושע יריחו בשבת על ידי הדיבור אבל בעי ושאר מלחמות היה צריך לפעולה. והנה תורת משה הוא כנגד הדיבור שפעל הכל אצל השם יתברך עם הדיבור, אבל יש לה התלבשות על ידי המדות גם בעולם העשיה כמאמר הכתוב (ישעיה מד, ו) אני ראשון ואני אחרון. והנה קרח כשראה שאותו הדור לא יכנסו לארץ ישראל לא היה מאמין בזה שתורת משה יש לה התלבשות גם בעולם העשיה. וזה שפרע לו הקדוש ברוך הוא מדה כנגד מדה ותפתח הארץ את פיה, הארץ הוא העולם העשיה להראות שגם בעולם העשיה יש לה התלבשות תורת משה. וזהו הרמז בן יצהר, לשון בהירות. בן קהת, לשון אחדות על שם הפסוק (בראשית מט, י)ולו יקהת עמים. בן לוי, לשון התחברות עיין שם. והפעם ילוה אישי, לרמז שקרח לא היה מאמין רק בעולם הדיבור שיש לו שלשה בחינות אלו ולא היה מאמין שגם בעולם העשיה יש התלבשות אבל באמת שגם בעולם עשיה יש התלבשות כמאמר הכתוב אני ראשון ואני אחרון:

או יבואר, ויקח קורח, כי יש צדיק שעובד רק לעשות תענוג להבורא ברוך הוא ואצל זה הצדיק אין חילוק אם הוא עושה תענוג להבורא ברוך הוא או צדיק אחר עושה תענוג להבורא ברוך הוא. אבל מי שרוצה לקבל שכר על עבודתו זה רוצה שהוא בעצמו יעשה תענוג להבורא. וזהו ויקח קורח, שרצה שהוא יקח ולא אחר. וזהו פירש"י שלקח מקח רע לעצמו שבשביל זה חלק על משה ורצה להיות כהן גדול ואם היה עובד רק לעשות תענוג להבורא ברוך הוא בוודאי לא היה חולק שיהיה הוא כהן גדול:

פירש רש"י נתקנא על נשיאתו של אליצפן בן עוזיאל. לכאורה אינו מובן למה לא חלק תיכף אחר שמינה משה רבינו עליו השלום את אליצפן. אמנם קודם גזירת מרגלים היו ראוים ישראל ליכנס מיד לארץ ישראל על כן סבר קרח שגדולת אליצפן לא יהיה רק זמן מועט דהא בזמן מועט יכנסו לארץ ישראל, מה שאין כן אחר גזירת מרגלים וראה שיגזור שיהיו מ"ם שנה במדבר אז קינא שאליצפן יהיה נשיא מ"ם שנה:

בוקר ויודע כו' ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו.(במדבר טו, ד-ה) לתרץ השינוי לשון מתחלה אמר והקריב, ואחר כך יקריב. ויש בזה רמז לעבודתו יתברך. והענין הוא כך, על פי המשנה (ר"ה ב, ז) ראש בית דין אומר מקודש והעם עונין אחריו מקודש מקודש, יש לדקדק מפני מה ראש בית דין אומר מקודש פעם אחד וכל העם ב' פעמים. הכלל הוא כך, מי שרוצה לקרב עצמו לעבודת השם יתברך מתחילה

צריך להיות בגדר סור מרע להפשיט מעצמו כל התאוה, ואחר כך ועשה טוב שילך בדרך השם יתברך לעבדו ביראה עילאי מעלה מעלה עד אין סוף. וזהו הענין מי שהוא כבר מופשט מתאות צריך להזהר בכל עת ורגע איך לעבוד את השם יתברך בתורה ובתפלה ולקדש שמו יתברך לעשות לו נחת רוח בלי הפסק. ועל פי זה יש לפרש המשנה ראש בית דין אומר והוא כבר מופשט כנ"ל, אומר מקודש פעם אחד, היינו לקדש שמו יתברך בכל עת ורגע, כי כבר הוא מופשט והוא בגדר סור מרע. וכל העם הצריכין לשני הסיגין יראה תתאי ויראה עילאי עונין אחריו מקודש מקודש, היינו פעם אחד שיעזור להם השם יתברך להיות בגדר סור מרע ושיעזור להם השם יתברך להיות ועשה טוב לעבודת השם יתברך ביראה עילאי מעלה מעלה בכל עת ורגע שלא לפסוק מעבודת השם יתברך. וזה פירוש הפסוק ואת הקדוש, שהוא כבר מקודש. והקריב אליו, מעצמו ואין צריך סעד לתמכו כמבואר פירוש רש"י בפרשת נח על הפסוק את האלהים התהלך נח (בראשית ו, ט) ובאברהם נאמר כו' עיין שם ואת אשר יבחר בו, היינו שצריך סעד לתמכו שיעזור לו השם יתברך לקרב עצמו לעבודתו וליראתו בכל עת ורגע ולעבדו באמת. יקריב אליו, שהשם יתברך יקריב אותו לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם:

טעם מה שאמרו דתן ואבירם אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש מה שאין כן קרח לא אמר זה. כי קרח היה משבט לוי ועל שבט לוי לא נגזר שימותו במדבר:

לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעותי את אחד מהם כו' (במדבר טו, טו). הכלל, משה רבינו היה מעלה כל ישראל והיה מדבק עצמו תמיד לכל ישראל. וזהו לא חמור אחד מהם נשאתי, כלומר שלא נשאתי גוף אחד מישראל, רק כל ישראל נשאתי וכן לא דבקתי לאיש אחד מישראל רק לכל ישראל וזהו לא חמור כו'. ולא הרעותי, לשון דביקות מלשון אחי ורעי:

כי לא מלבי. ויבואר בו הפסוק אתם המיתם את עם כו' (במדבר טו, כח). הכלל, יש שהצדיק פועל דבר אף על פי שלא נגזר מלמעלה אף על פי כן הצדיק בתפילתו פועל זאת. ויש שהצדיק ממשיך הפעולה מלמעלה מה שנגזר מלמעלה וכאן חשדו ישראל את משה רבינו ואהרן שהם בצדקתם פעלו זאת בתפילתם. וזהו שאמרו אתם המיתם את עם ה' וזהו שאמר משה רבינו כי לא מלבי, כלומר הדבר הזה מן הקדוש ברוך הוא נגזר ולא אנחנו בתפילתינו:

עבודת מתנה אתן את כהונתכם כו' (במדבר יח, ז). הנה כשאדם עובד את ה' אינו מתנה, כי כן החיוב על האדם. אבל כשאדם מעלה הנצוצות זה הוא מן האדם מתנה אל ה'. וזהו נשאת ונתת באמונה (שבת לא.) כשאדם עושה משא ומתן עם נכרי והישראל מרויח בהמשא ומתן ועל ידי זה יכולת בידו לעבוד ה' ביותר אזי מעלה הניצוצות מן האומות. וזהו נשאת, לשון עליות. ונתת באמונה, כמבואר כי הוא מתנה אל ה' מישראל שמעלה הנצוצות. ומזה בא הגרים מן האומות מחמת שישראל מעלים הניצוצות מהן כנ"ל וזהו עבודת מתנה:

ברית מלח עולם (במדבר יח, יט). הוא נאמר אחר מעשה קרח, כי קרח רצה להיות כולם כהנים ולא לוי וכהן מורה על חסד ולוי על דין ורצה להיות הכל חסד ובאמת צריך שיהיה דין ורחמים בעולם. והנה הרמב"ן הקדוש כתב המלח הוא כח אש אשר במים נמצא המלח הוא מן כח אש ומים, היינו דין וחסד שניהם הם הנהגת העולמות. וזה שנאמר זה אחר מעשה קרח להראות כי בטל מעשה קרח שרצה להיות כולו חסד, ולא כן הוא כי צריך להיות דין וחסד: